

אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל: הלכה כחנניה. שנטירותא יתרתא אינה משאוי.

לוי בריה דרב הונא בר חייא, ורבה בר רב הונא, הווי קאזלי באורחא. קרמיה [הקדים] חמריה דלוי לחמרא דרבה בר רב הונא. חלש דעתיה דרבה בר רב הונא מכך, לפי שהיה גדול מלוי. וחשב שהקדימו לוי בכונה⁽⁸⁾.

אמר לוי לעצמו: אימא ליה לרבה בר רב הונא מילתא, להודיעו שלא בכונה עשיתי כן. כי היכי דאיתותב שתתיישב דעתיה, ויתפייס.

וכך אמר ליה: חמור שעסקיו רעים ושמירתו נב-א קשה, כגון חמור זה — מהו לצאת בפרומביא בשבת? האם צריך הוא שמירה

אילימא בחיה גדולה, מי סגי לה בשמירה של סוגר? ומאחר שאינה משתמרת בו, נחשב משאוי, ומדוע מתיר חנניה?

ואלא בחיה קטנה, אם כן, למה אוסר תנא קמא? וכי מי לא סגי לה סוגר?

אלא לאו, התול איכא בינייהו. שכיון שאינו תאב לברוח, אינו צריך שמירה של סוגר, אלא די לו שמירת חבל קטן.

והמחלוקת היא: תנא קמא סבר, כיון דסגי ליה במיתנא בעלמא, הרי הסוגר משאוי הוא לו, משום שהוא נטירותא יתרתא לגביו.

וחנניה סבר, כל דבר שהוא נטירותא יתרתא, לא אמרינן עליו שדינו שמשאוי הוא.

שרק בדרך שיש בה סכנה אין מכבדין אבל בדרך שאין בה סכנה חייבים לכבד. והרמ"א ביו"ד [רמב, יז] פסק כשני תירוצים אלו. והריטב"א כתב שהכל לפי הענין — דהיינו לפי האפשרות לכבד והצורך בזה, ולפי חשיבות ההולך עמו, וכן כתב המאירי בברכות שיש אופנים שאם לא יכבד בדרך יתבזה ההולך עימו. והשפת אמת דייק בלשון רש"י שלא חשש לוי לדיני כיבוד אלא שהיה בכך בזיון לרבה בר רב הונא, ובודאי כי מה שנחשב בזיון אסור גם בדרך.

והמאירי כאן תירץ, כי מה שאין חיוב כיבוד בדרך הוא מצד שיתעכב בכך מדרכו, וההולך בדרך אינו מחוייב להתעכב כדי לקיים כיבוד חכם, ולכן ענייני כבוד שהם מחמת ההליכה בדרך עצמה כגון איך ללוות את החכם [יומא נז, א], ושלא לעבור על פניו ולהקדימו בודאי שמכבדין גם בדרכים.

הבהמות שמנה, משמירה אחרת — והיינו למעט גמל בחטם. [והמהר"ם כתב שאפשר לומר שלובדקים נכללים בחמור, ואם כן נדחית הראיה הנ"ל].

והגאון רבי אלעזר משה הורביץ תירץ, שהראיה היא שלפי הברייתא לובדקים וגמל דינם שוה שיוצאים באפסר ואם כן מדוע המשנה חילקה את דינם: שלובדקים בפרומביא וגמל באפסר? ומוכח ששמירה יתירה אסורה ולכן גמל אסור בפרומביא.

8. התוספות הקשו הרי שנינו בברכות [מז, א] שאין מכבדין בדרכים ומדוע חשש לוי על שלא כיבד את רבה בר רב הונא בדרך? ותירצו שהדין שאין מכבדין בדרכים נאמר דוקא כשכל אחד הלך לעצמו ופגשו אחד את השני, אבל אם הולכים בחבורה אחת יש חיוב לכבד את הגדול. והמרדכי בברכות [קסו] תירץ בשם הראב"ה

כזו, או שדינו כחמור דעלמא, שהפרומביא היא נטירותא יתירתא לגביו, ומשאוי הוא⁽⁹⁾.

והודיעו בכך, שבעל כרחו הקדים חמורו את חמורו של רבה בר רב הונא, לפי שלא שלט עליו.

אמר ליה רבה בר רב הונא: הכי אמר רב הונא בר חייא אבוך, משמיה דשמואל: הלכה כחנניה! ולכן, אף אם היא נטירותא יתירתא, מותר⁽¹⁰⁾.

תנא דבי מנשיא: עז שחקק לה בין קרניה, ותחב לה בתוך חקיקת קרניה אפסר, הרי היא יוצאה באותו אפסר בשבת.

אבל בלא חקיקה, אלא בקשר בעלמא, אסור שתצא בו. שמתוך שראשה דק, הרי היא מתנתקת מהאפסר כשמושכים אותה. ויש חשש שמא הבעלים יטלטלו את האפסר ד' אמות ברשות הרבים⁽¹¹⁾.

בעי רב יוסף: תחב לה את האפסר בזקנה [שקשר את זקן העז כלולאה ותחב את האפסר בתוכו], מהו שתצא עמו בשבת?

האם נאמר, כיון דאי מנתח לה שאם מתנתקת וקופצת לכאן ולכאן כדי לברוח מהאפסר כאיב לה, לכן לא אתיא לנתחא.

10. לדעת הרשב"א [הנ"ל] שבאמת מותר בחמור שעסקיו רעים לכולי עלמא, וכן פסק השו"ע [שה, א] ששמירה יתירה אסורה ובכל זאת פסק [שם, ד] שבהמה שעסקיה רעים מותרת בשמירה מיוחדת, צריך לומר שרבה בר רב הונא ענה ללוי את האמת [לשיטתו] שכל חמור מותר בפרומביא. ולהלכה ששמירה יתירה אסורה — רק חמור שעסקיו רעים מותר בפרומביא, ושאר חמורים אסור.

אבל בכיבוד הגר"א [שה, ג] מבואר שחמור אסור לעולם בפרומביא, ולמד זאת מתשובת רבה בר רב הונא שרק לפי שמואל מותר וכיון שההלכה היא ששמירה יתירה אסורה — אסור, ומדובר על עסקיו רעים ובכל זאת אסור. ומה שפסק השו"ע [שם, ד] שבהמה שעסקיה רעים מותרת בשמירה יתירה צריך לומר שזה מדובר על "מורדת" שצריכה שמירה ביותר וכהמהרש"א הנ"ל.

11. כך מבואר הספק בגמרא להלן. ותמה המהרש"א למה נקטה הגמרא סיבה חדשה

9. הקשה הרשב"א הרי מבואר להלן בגמרא שפרה מורדת שהיא צריכה שמירה מיוחדת מותר לכולי עלמא לשמור בשמירה יתירה? וכתב שבאמת מותר לכולי עלמא בחמור שעסקיו רעים בפרומביא, אלא שרצה לוי להפיס את דעתו ושאל לצורך כך, ורבה בר רב הונא השיב לו את האמת שכל חמור מותר בפרומביא. והמהרש"א למד מקושיא זו שחמור שעסקיו רעים נשמר יותר מבהמה מורדת, שרק לפעמים הוא ממהר יותר ולכן דינו תלוי במחלוקת אם שמירה יתירה מותרת, והשפת אמת [ורמז לכך גם הפני יהושע] כתב ששאלתו היתה שמא יש לאסור משום מראית העין משום שאין ניכר החמור שהוא שונה משאר החמורים, ושמא לא פלוג רבנן בין בהמה שעסקיה רעים לשאר בהמה.

אולם השו"ע [שה, ד] פסק שבהמה "שעסקיה רעים" מותר לשומרה בשמירה יתירה, ומקורו מהמגיד משנה [כ, יא] שלמד זאת ממורדת, וכתב הפני יהושע שמוכח שההלכה אינה כהמהרש"א הנ"ל. וכן מוכח שאין לחוש לסברת השפת אמת הנ"ל. וראה להלן.

דאמר: "לנוי אסור, אבל לשמר מותר".

דהא אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל: "הלכה כחנניא" דנטירותא יתירתא אינה משאוי, כמבואר לעיל. ואם כן, אף רצועה הקשורה בכדי לשמר את הפרה אינה משאוי, אף שאין הפרה צריכה לכך.

אמר ליה אביי לרב יוסף: אדרבה, תסתיים דשמואל הוא זה דאמר: "בין לנוי ובין לשמר אסור".

דהא אמר רב יהודה אמר שמואל: היו התלמידים מחליפין שאלתם לפני רבי ושאלו: של זו בזו [נאקה באפסר וגמל בחטם] — מהו?

ואמרנו לעיל [נא, ב] שהספק הוא בגמל בחטם. שהיא נטירותא יתירתא, האם משאוי הוא.

ואמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי: כך אמר אבא: ד' בהמות יוצאות באפסר: הסוס, הפרה, והגמל, והחמור.

או דלמא, זימנין דרפי קשר הזקן, ונפיל האפסר, ואתי לאיתויי לאפסר ד' אמות ברשות הרבים. הילכך אסור שתצא בו.

ומסקינן: תיקו! (12)

תנן התם: [להלן נד, ב] ולא יוצאת הפרה ברצועה שבין קרניה משום שמשאוי הוא לה.

אמר רב ירמיה בר אבא: פלוגי בה רב ושמואל.

חד אמר: בין ברצועה הקשורה לה לנוי [שצובעה וקולעה לנוי בין קרניה], ובין אם היא קשורה בכדי לשמר אותה ולאוחזה בה, אסור שתצא בה. משום שפרה משתמרת בלא אחיזה, אלא מוליכה לפניו. והוא סובר, כל שמירה יתירה נחשבת כמשאוי.

וחד אמר: לנוי אסור, שמשאוי הוא. אבל לשמר מותר, שסובר, ששמירה יתירה אינה משאוי.

אמר רב יוסף: תסתיים, דשמואל הוא זה

משא וצריך להיות מותר, אלא שאסרו מחשש שיבא לטלטלו ברשות הרבים. וראה להלן.

12. הרמב"ם [כ, יא] פסק לחומרא שאסור, ותמה השפת אמת הרי הספק רק מחמת גזירה דרבנן שמא יבא לטלטלו וספק דרבנן לקולא? והשו"ע השמיט לגמרי דין זה, וכן הרי"ף והרא"ש השמיטו ספק זה. וכתב האליהו רבא [שה] שהם סוברים שהספק בגמרא הוא דוקא לפי מאן דאמר ששמירה יתירה מותרת — אם יש לאסור מחשש שיבא לטלטלו, אבל להפוסקים שפסקו ששמירה יתירה אסורה אם כן אסור לתחוב רצועה בזקנה משום שזו שמירה

שמה יטלטל ארבע אמות ברשות הרבים ולא נאסור מצד משא כיון שאין זה שמירה לעז שיכולה לנתקו?

ותירץ, שבאמת עז אינה צריכה שמירה בכלל והרצועה נעשית לשמירה יתירה, ואם כן לא איכפת לו כל כך שיפול ותישאר בלי שמירה, ולפי מאן דאמר ששמירה יתירה מותר צריך להיות מותר ולכן אמרו טעם נוסף שיאסור לכולי עלמא.

והשפת אמת תירץ, שאין חשש שיפול פתאום, אלא הרגילות היא שזה מחזיק זמן מסויים ואחר כך מתרפה ונופל, ולכן בזמן שזה קשור הוא שמירה ולא משאוי וכשנופל הרי אינו

ולמד מדבריו שמואל: מאי לאו, למעוטי גמל בחטם! ואם כן סובר שמואל ש"כל נטירותא יתירתא, משאוי הוא"⁽¹³⁾.

ומשנינן: סמי תדחה הא מימרא זו שאמר שמואל לעיל בשם רבי ישמעאל ברבי יוסי, מקמי הא מפני המימרא שאמר שמואל "הלכה כחנניה". שהיא עיקר⁽¹⁴⁾.

והוינן בה: ומאי הזית המסמית הא מימרא זו שאמר בשם רבי ישמעאל ברבי יוסי, מקמי הא מפני מימרא דרב הונא בשם שמואל?

אדרבה, סמי הא מה שאמר "הלכה כחנניה" מקמיה הא שאמר בשם רבי ישמעאל ברבי יוסי.

ומשנינן: שדחינו מימרא זו בשם רבי ישמעאל ברבי יוסי, משום דאשכחן עוד מימרא מפורשת דשמואל הוא דאמר: לנוי אסור, לשמר מותר.

דאתמר: רב חייא בר אשי, אמר משמיה דרב: בין לנוי בין לשמר, אסור.

ורב חייא בר אבין אמר משמיה דשמואל: לנוי אסור, אבל לשמר מותר.

ולכן דחינו את מה שדייק שמואל מדאמר רבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו רבי יוסי "ד' בהמות יוצאות באפסר", שגמל בחטם אסור.

מיתיבי: פרה אדומה שקשרה בעליה במוסרה [אפסר], כשרה למי חטאת, ולא נפסלת בכך משום עול.

וקשה. אי סלקא דעתך כרב שרצועה לא נחשבת כשימור לפרה, אלא משאוי הוא, אם כן מדוע היא כשרה? הרי "אשר לא עלה עליה עול" אמר רחמנא בפרה אדומה.

אלא מוכח ששמירה יתירה כרצועה אינה משא? ⁽¹⁵⁾

יתירה לעז.

משום שדרך בני אדם לשומרה כך אף שאינה צריכה שמירה כזו.

והרמב"ן במלחמות תמה עליו שבכל הסוגיא תלינן דין גמל בחטם במחלוקת חנניה וחכמים? וראה רשב"א ור"ן שמיישבים קצת את דבריו. ולעיל [נא, ב] כתבו התוספות [ד"ה און והרשב"א שבאמת אם דרך בני אדם לשמור כך מותר לכולי עלמא אף שאינה צריכה לשמירה כזו, וכל הסוגיא מדובר רק על שמירה שהיא יתירה ממה שרגילים בני אדם לשמור בהמה זו. וכן נקטו הפוסקים [שה, א].

15. הקשו התוספות הרי אמרנו לעיל שנחלקו בזה תנאים ואם כן נאמר שהתנא של פרה סובר כחנניה? וכתב השפת אמת שזו סתם משנה בפרה [ב, ג] ומקשינן איך פסקו שלא כסתם

13. הקשו התוספות הרי לעיל דחינו דיוק זה, ומשמע שם שהכל מדברי שמואל עצמו ומדוע כאן דחינו את דבריו מכח דיוק זה? וראה לעיל שהקרוב נתנאל פירש את דעת הר"ף והרא"ש שהגמרא חזרה בה מהדיחוי, ומיושב לפי זה קושיית התוספות. וראה שפת אמת.

14. ומבואר שיש סתירה בין השמועות בשם שמואל ולכן אמרין ששמועה אחת אינה נכונה. אבל בעל המאור מיישב את המימרות בשם שמואל שיש באמת שני סוגי שמירה יתירה, גמל בחטם — שזו שמירה שאין דרך כלל לשמור גמל כך וסובר שמואל שאסור, וחתול בסוגר וכדומה — שפוסק שמואל כחנניה שמוותר,

ודוחה הגמרא: **אמר אביי**: שמדובר שם **במוליכה מעיר לעיר**. שאז היא צריכה למוסרה בשביל להוליכה [לפי שסתם פרה פונה למקום מרבצה]. ובאופן כזה אין זו שמירה יתירה, אלא דרכה בכך.

רבא אמר: שאני פרה אדומה, דדמיה

יקריין⁽¹⁶⁾, וצריכה שימור מיוחד. ולכן לא נחשבת המוסרה כמשאוי אצלה.

רבינא אמר: שמדובר שם בפרה מורדת, שצריכה שימור מיוחד, ואצל פרה כזו אין המוסרה נחשבת כמשאוי⁽¹⁷⁾.

משנה.

והריטב"א כתב בשם ספר התרומה [רלו] שגרס "מאי הוי עלה" והכונה היא שהגמרא חוזרת בה ממה שדימו גמל בחטם לפרה באפסר ורצועה, וסוברת הגמרא שיש חילוק בין שמירה יתירה של חתול בסוגר וגמל בחטם ובין שמירת פרה באפסר, ואף התנא סובר ששמירת גמל בחטם מותר, מודה שפרה שאינה צריכה שמירה בכלל ושמרה ברצועה ואפסר אסור, ולכן מקשינן שבפרה אדומה שקשרה במוסרה תיאסר.

ברסן משום שדרכו בכך, והתוספות [ד"ה אמר] כתבו זאת מסברא [והוסיפו שלצאת בשתי שמירות ברסן ואפסר אסור] וכן פסק השו"ע [שה, א].

אולם באמת בפרה אדומה הרמב"ם לא פסק את תירוץ הגמרא שמפני שדמיה יקרים מותר להניח עליה שמירה יתירה, [ראה להלן] ואם כן להלכה אין לנו את הראיה של הרשב"א וריטב"א הנ"ל, ובכל זאת הפוסקים מתיירים כל שמירה שדרכה בכך מסברא כדעת התוספות.

וסברתו מבוארת בשפת אמת שהסיבה להתיר שמירה יתירה היא משום שבכלל השמירה היתירה גם שמירה פחותה, וכיון שהשמירה הפחותה היא צורך הבהמה גם כשעושה את השמירה באופן אחר מותר, והשמירה היתירה מותרת רק משום שנכלל בה השמירה הפחותה, ולכן בפרה שאינה צריכה שמירה בכלל אי אפשר להתיר לה לצאת באפסר משום שהאפסר אינו משמש לשמירה המותרת כלל, אלא הוא משא ואסור.

17. ההגהות אשרי פסק את כל האוקימתות בגמרא. שהמוליך פרה מעיר לעיר, או פרה מורדת מותרת בשמירת אפסר, וכן פרה אדומה שדמיה יקרים מותרת באפסר. וכתב רבי עקיבא איגר שהוא סובר שאין זו מחלוקת אלא שלשה אופני היתר לשמירה יתירה וכולם מודים בזה. ותמה רבי עקיבא איגר הרי אם נסבור כרבא שפרה אדומה שדמיה יקרים יוצאת באפסר, אם כך אין צורך כלל בשתי האוקימתות האחרות שהרי בודאי שהמשנה מדברת על פרה אדומה, ומוכח שאביי ורבינא חולקים על רבא ואם כן מנין לנו שהלכה כרבא?

אמנם כל הראשונים שסוברים שלמסקנא פרה באפסר דומה לשאר שמירה יתירה, סוברים שההיתר לבהמה לצאת בשמירה יתירה היא משום שהתוספת שמירה עצמה נחשבת כצרכי הבהמה ואינה משא.

ובאמת הרמב"ם [פרה א, ז] פסק רק כרבינא שמורדת מותרת באפסר, והכסף משנה כתב שרבינא הוא בתראה והלכה כמותו, וראה משנה למלך שם. והמגיד משנה [שבת כ, יא] והשו"ע [שה, ד] פסקו את היתר מורדת באפסר לגבי שבת, והשו"ע [שם, יז] לא חילק כלל בין מוליכה מעיר לעיר או בתוך העיר. [וראה לעיל

16. הרשב"א והריטב"א למדו מכאן שכל שמירה שדרך בני אדם לשמור כך מותר אף שהיא שמירה מיותרת, ולכן מותר לסוס לצאת

שנינו במשנה: **הסופ בשייר**. וכל בעלי השייר יוצאין בשייר ונמשכין בשייר.

והוינן בה: **מאי "יוצאין", ומאי "נמשכין"?**

אמר רב הונא: או יוצאין ברצועה שקבועה בשייר כשהם כרוכין בה סביב צוארון, או יוצאין כשהם נמשכין על ידי האדם שאוחז את קצה הרצועה בידו.

והחידוש הוא, שאף על פי שאין האדם אוחז ברצועה, ואינם נשמרים על ידי השייר, אלא הוא עשוי לנוי בלבד, מכל מקום אינו משאוי, משום שדרכן בכך תמיד⁽¹⁸⁾.

ושמואל אמר: שכונת המשנה: כל בעלי השייר יוצאין כשהם נמשכין ברצועה

היוצאת מהשייר משום שדרכם בשמירה כזו. אבל ואין הם יוצאין כרוכין ברצועה סביב צוארם. שאין בזה משום שימור, אלא נוי בעלמא. וכל שעשוי לנוי, אסור.

במתניתא תנא: בעלי השייר יוצאין בשייר, כשהם כרוכין ברצועת השייר סביב צוארם, באופן שעדיין יכולים הם לימשך ברצועה. וכגון שעדיין נותר רווח בין צוארם לרצועה, שיוכל האדם להכניס בו את ידו ולמושכן. או שמניח מקצת מן הרצועה, שאם תברח ימהר ויאחז בקצה הרצועה. שבאופן כזה, משמש השייר גם לשמירת גופם, ולא רק לנוי בעלמא⁽¹⁹⁾.

אמר רב יוסף: הוינא להו לעינלי ראיתי את העגלים דבי רב הונא, שהיו יוצאין

שלגבי פרה אדומה לא פוסקים שמותר מצד דמיה יקרים, והרשב"א פירש שההיתר הוא מצד שדרכה בכך ולגבי שבת ההלכה כי מה שדרכה בכך מותר מסברא[[].

18. רש"י. והקשו התוספות שבגמרא לעיל [על רצועה בין קרניה] משמע שכולם מודים שלנוי אסור? ופירשו שמדובר שנסאר ריוח בכרוכין שיכול להכניס את ידו ולתפוס את הבהמה אם תרצה לברוח ונחשב עשוי לשמירה, ושמואל סובר שצריך שישאר גם חבל להחזיק בו.

וכתב הפני יהושע לבאר את האיסור בעשוי לנוי, שלכאורה מצאנו סברות הפוכות — שבאדם תכשיט אינו משאוי וכלי תשמישו הם משא, ובבהמה העשוי לשמירה מותר ולנוי אסור? וצריך לומר שהאיסור בעשוי לנוי הוא משום שנראה שהולך למוכרה בשוק [שמצינו איסור מטעם זה להלן נד, א] ולא משום משא, ולפי זה הוא מיישב את דעת רש"י שאיסור זה שייך רק כשאין רגילות בנוי כזה תמיד, וכרוכין

כשדרכה בכך סובר רב הונא שמותר. אולם באמת ברש"י להלן על טומאת טבעת בהמה מבואר שאין לבהמה תכשיט מסברא, והנוי לא נחשב תכשיט אלא להנאת הבעלים, ראה להלן.

והובא לעיל במשנה שהריטב"א והר"ן מישבים את שיטת רש"י שהוא סובר שכל מה שדרך הבהמה בכך מותר אפילו שעשוי רק לנוי, והגמרא לעיל שאוסרת העשוי לנוי מדובר כשאין דרכה בכך.

19. רש"י. ולכאורה הברייתא מוכחת לא כרב הונא, וכתב הריטב"א שרב הונא לא שמיע ליה ברייתא זו, או שדייק מלשון המשנה לא כמו הברייתא. [ומלשון רש"י נראה שרב הונא סובר שמותר לבהמה לצאת בכריכה שעשויה רק לנוי ואי אפשר לשמור בה כלל, ושמואל מתיר רק כשהבעלים אוחז ברצועה ומושך בה, והברייתא היא כעין שיטה שלישית [ופשרה] שמותר בכרוכין באופן כזה שיכול להשתמש בזה

באפסריהן⁽²⁰⁾ כרוכין בשבת. שרב הונא לשיטתו, שיוצאין בין כרוכין ובין נמשכין.

כי אתא רב דימי, אמר בשם רבי חנינא: מולאות [פרדות] של בית רבי היו יוצאות באפסריהן בשבת.

איבעיא להו: אותן מולאות של בית רבי, היו יוצאין כרוכין, או דוקא נמשכין? ורבי חנינא מחדש שמולאות משתמרות באפסר, ואינו משאוי אצלן.

ופשטינן: תא שמע, דכי אתא רב שמואל בר רב יהודה, אמר בשם רבי חנינא: מולאות של בית רבי היו יוצאות באפסריהן כרוכים סביב צוארן בשבת. כרב הונא, ולא כשמואל⁽²¹⁾.

אמר רב רבנן קמיה דרב אסי: הא דאמר רב שמואל בר רב יהודה בשם רבי חנינא שיוצאין אף כרוכין, לא צריכא לחדש זאת. שהרי מעדותו דרב דימי נפקא לן דין זה.

משום דאי סלקא דעתך דרב דימי לא אמר בשם רבי חנינא "יוצאין כרוכין", אלא "יוצאין נמשכין" בלבד קאמר, הוא לא חידש כלום.

משום שאם הוא בא רק לחדש שמותר לצאת בנטירותא יתירתא, ואינו נחשב משא, הלא

מדרב יהודה אמר שמואל נפקא לן דין זה.

דאמר רב יהודה אמר שמואל: מחליפין היו לפני רבי: של זו בזו, מהו?

אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי: כך אמר אבא: ארבע בהמות יוצאות באפסר: הסופ, והפרד, והגמל והחמור. ומוכח שמולאות [פרדות] יוצאות באפסר.

אמר להו רב אסי: שבאמת אפשר להעמיד את דברי רב דימי ב"יוצאין נמשכין". ובכל זאת איצטריך להו לחידושו של רב דימי.

דאי מהמימרא מדרב יהודה אמר שמואל ["ד' בהמות יוצאות באפסר"] נפקא, נבא ללמוד זאת, יש לדחות את הראיה. משום דהוה אמינא, דאף שאמר לפניו [לפני רבי] רבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו. אבל לא קיבלה רבי מיניה [ממנו].

קא משמע לן המימרא דרבי דימי, שכך ההלכה שהפרדות יוצאות באפסר.

וכיון שכן, שוב יש חידוש בדברי רב יהודה בר שמואל.

ואי מדרב דימי, הוה אמינא, שיוצאין, דוקא בנמשכין. אבל כשהם כרוכין לא יצאו. קא משמע לן רב יהודה בר שמואל, שיוצאין אף

באפסר, בעגלים מותר [וכלשון השו"ע שה, יז] "לפי שהם מורדים בקל".

21. וכתבו הר"ף והרא"ש שמסקנת הגמרא שכרוכים גם מותר, והיינו אף שלעיל הובא ברייתא שיוצאין "כרוכין לימשך" דוקא, בכל זאת המסקנא כמו שראינו בבית רבי. ובתוספות [סוף ד"ה אמר] משמע שהמחלוקת בגמרא היא

לשמירה בשעת הצורך ועיקרה עשויה לנוי]. והתוספות כתבו לפי שיטתם [הנ"ל] שרב הונא יפרש את הברייתא שהם כרוכים באופן שיכול גם לתפוס ברצועה, ושמואל יפרש שיש חבל נוסף לתפוס בו.

20. וכתבו התוספות [ד"ה אמר] דאף למאן דאמר ששמירה יתירה אסורה ואסור לפרה לצאת

כרוכין.

שנינו במתניתין: ומזין עליהן [על השירים] וטובלן במקומן.

טהורות משום שאינם כלים. ואף משום תכשיט לא מקבלים טומאה, לפי שאין תכשיט לכלי ולבהמה⁽²²⁾.

ואם כן קשה, איך שנינו טבילה והזאה לשיר, הרי אינו מקבל טומאה?

ומקשינן: למימרא, דשירים בני קבולי טומאה נינהו?

אמר רב יצחק נפחא: שהמשנה מדברת נב-ב

בשירין שנטמאו בזמן שהיו תכשיטים לאדם⁽²³⁾, ואחר כך נמלכו עליהן, והיו באין מנוי אדם ונעשו לנוי לבהמה בעודם טמאים. וצריך עתה להטבילם מטומאתם הראשונה, כדי שלא יטמאו טהרות.

והתנן: טבעת של אדם היא תכשיט והרי היא טמאה, דהיינו ראויה לקבל טומאה מדין תכשיט. אבל טבעת של בהמה, וטבעת שעושים בראש ידות הכלים, ושאר כל טבעות [כגון העשויות לדלת], הרי הן

תכשיט שנטמא כל שהוא, ומדוע לא נלמד מכאן את עיקר טומאת תכשיט? ותיירך, שרק לאחר שלמדנו מדרשא אחרת שתכשיט נחשב "כלי" דרשו מפסוק זה שנטמא כל שהוא, אבל אם לא היינו יודעים שהוא כלי לדין טומאה, לא היה נחשב כלי מעשה. [וראה להלן סב, ב מה שמיושב בדבריו].

23. רש"י. והתוספות הקשו שאף שהדין אמת אבל בחנם פירש כך, משום שגם אם לא נטמאו כשהיו נוי אדם ועשאן לנוי בהמה הם יכולים לקבל עכשיו טומאה, משום שלא נפקע שם כלי לקבלת טומאה בלי מעשה, וכתבו שרש"י בעצמו פירש כך בכמה מקומות.

ולהלן בסוגיא בדין אין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה גם פירש כך רש"י, שמדובר כשנטמאו כבר והמעשה בא לטהרם מטומאתם. והאמת שבודאי שדין זה נאמר גם לגבי להחשב כלי להיטמא מכאן ולהבא, ורש"י בעצמו בקידושין [נט, ב] כתב שהמשנה כוללת את שני הדברים, גם לטהר כלי שנטמא כבר וגם לקבוע את שם הכלי לקבלת טומאה מכאן ולהבא, והקשו גם על פירוש רש"י להלן מדוע פירש דוקא כשנטמאו?

בבעלי השיר וכרוכים היינו ברצועה כרוכה, וכאן למדנו על אפסר כרוך. [ראה שו"ע שה, א — שה, ה].

22. רש"י. ודעתו שתכשיט מקבל טומאה נלמד מהפסוק "אצעדה וצמיד" שנאמר בכלי מדין, ובכלים ובהמה לא שייך בהם תכשיט, והעשוי לנוי הוא להנאת הבעלים ולא נחשב תכשיט לכלי ולבהמה.

ותמהו המשנה אחרונה [כלים יא, ח] והשפת אמת הרי הפסוק אצעדה וצמיד נאמר על מה שנתנו אנשי המלחמה קרבן לה' ולא על דיני טומאה? וכעין זה הקשו התוספות להלן [סג, ב] על רש"י ופירשו שסמוך לתכשיטים נאמר כל כלי מעשה ולמדנו שנחשב כלי. וראה משנה אחרונה [שם, ד"ה עיר של זהב] שהביא ראייה מהמשנה לפירוש רש"י.

אולם הרע"ב והר"ש [שם] הביאו דרשא מספרי "וכל אשר לא יבא באש" שוכל בא לרבות תכשיט, ולכן כתבו [כלים יב, א] שבבהמה לא נתחדש דין תכשיט מדרשא ואינו מקבל טומאה.

והמשנה אחרונה [הנ"ל] תמה הרי להלן בגמרא [סג, ב] דרשו מ"כל כלי מעשה" על